

Schvalování trestného činu v období 1852 až 1937, se zaměřením na vývoj skutkové podstaty

Pavel Opat*

DOI: <https://doi.org/10.24040/sap.2022.9.4.298-311>

Abstrakt:

OPAT, Pavel: *Schvalování trestného činu v období 1852 až 1937, se zaměřením na vývoj skutkové podstaty*. Príspevok sa zameriava na vývoj a premenu skutkovej podstaty trestného činu – schvaľovanie trestného činu v období od roku 1852 až 1937, s osobitným dôrazom na zákon č. 50/1923 Zb., na ochranu republiky. Okrem dobových komentárov a monografií zahŕňa aj návrhy v rámci vládnych osnov trestných zákonov strán uvedeného trestného činu v stanovenom období.

Klíčové slová:

trestný zákon, právna história, skutková podstata, schvaľovanie trestného činu, vývoj právnej úpravy, osnovy trestných zákonov, zákon na ochranu republiky

Criminal Offence Approval in the Period 1852 to 1937 with a Focus on the Development of the Criminal Offence Body

Abstract:

OPAT, Pavel: *Criminal Offence Approval in the Period 1852 to 1937 with a Focus on the Development of the Criminal Offence Body*. The paper focuses on the development and transformation of the offence body - the approval of the crime in the period from 1852 to 1937, with special emphasis on Act No. 50/1923 Coll., on the protection of the Republic. In addition to period commentaries and monographs, it also includes proposals within the government curriculum of the criminal laws of the parties to the said crime in a specified period.

Keywords:

Criminal Code, legal history, criminal offence body, approval of a criminal offense, development of legal regulation, outline of criminal laws, Republic Protection Act

Úvod

Skutková podstata trestného činu schvalování trestného činu je de lege lata zakotvena v § 365 zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku České republiky a v ust. § 338 zákona č. 300/2005 Z. z. Slovenské republiky. Skutkovou podstatu není zapotřebí mezi uvedenými právními řády nikterak zvláště komparovat, neboť je totožná, což nepochybně

* Pplk. JUDr. Pavel Opat, LL.M. Odbor personální, oddělení právních služeb Policejní Prezidium ČR

souvisí se společným trestněprávním vývojem v oblasti trestního práva. Samotná podstata tohoto trestného činu se v porovnání s jinými trestnými činy příliš neměnila a do právního řádu byla poprvé začleněna před více jak 200 lety. Tento článek nastíní jednak vývoj této skutkové podstaty, jednak judikaturu s tímto trestným činem související. Přestože je vybrané téma tématem právní historie, stíhání za schvalování trestných činů má v posledních letech gradační tendence, což mimo jiné souvisí s možností takřka neomezenému okruhu adresátů v rámci internetových diskusních a sociálních platform sdělit své myšlenky, a tak čin spáchat veřejně, což bylo v době „preinternetové“ daleko obtížnější. S tím souvisí samozřejmě i trvalejší charakter daného sdělení, které je takto umístěno do veřejného prostoru oproti pouhému vyřčení určité kriminalizované věty na veřejnosti, jak tomu bylo v dobách minulých. Článek se zaměřuje na období od roku 1852 až 1937. V zásadě tedy bude k dispozici komparace trestání v období monarchie a první republiky. Níže uvedený článek by měl čtenáře seznámit s tím, jakými výroky byla skutková podstata ve vyhraničeném období nejčastěji naplňována. Hypotézou bude mimo jiné zodpovězení otázky, zdali existuje korelace mezi transformací státního řízení a dopouštěním se trestného činu schvalování trestného činu.

Nahlédneme-li v krátkosti na dřívější trestněprávní kodifikace, zjistíme, že Hrdelní řád Marie Terezie z roku 1768 ani Všeobecný zákoník o zločinech a trestech za něj z roku 1787 skutkovou podstatu schvalování trestných činů neobsahoval, též v trestním zákoně z roku 1803 skutkovou podstatu schvalování trestných činů nenalezneme. Předmětná skutková podstata se objevuje až v trestním zákoně z roku 1852, který je toliko novelou výše uvedeného zákona. Dle ust. §305 písm. g) naplnil skutkovou podstatu Veřejného zlehčování ústavu manželského, rodinného, ústavu vlastnictví, nebo schvalování činů nezákonných nebo nemravných ten pachatel, který způsobem uvedeným v ust. § 303 (Veřejně, nebo před více lidmi, či v dílech tiskových, rozšiřovaných vyobrazeních nebo spisech) dotčený svazek manželský, rodinný nebo právní pojmy o vlastnictví zlehčoval či chtěl zpochybňovat (rozviklati hledí), nebo by k nemravným a nezákonným činům vybízel, podněcoval je nebo chtěl k nim někoho navést, či by je vychvaloval nebo omlouval.

Takový pachatel se dopustil přečinu a měl být potrestán vězením s dolní hranicí trestní sazby jeden měsíc a horní šest měsíců. Pokud ale byl čin vykonán za pomoci tisku, mohl být trest zostřen s ohledem na nebezpečnost a větší možnost rozšíření, a to na trest tuhého vězení s horní hranicí trestní sazby jednoho roku. Pachatelé se mohli též vyhostit z místa bydliště, korunní země nebo v případě cizince z veškerých korunních zemí císařských.¹

Z Wintířova komentáře, který naplňuje úlohu praktického komentáře k trestnímu zákonu z roku 1852, se dozvíme pouze toliko, že zlehčovat stav manželský

1 ŠKARDA, J. *Sbírka zákonů rakouských. Obecný zákon trestní se zákonem o lichvě a řádem tiskovým. Svazek první.* Praha : Nákladem kněhkupectví: I. L. Kober, 1863, s. 119-120., beze změn též v *Obecný zákon trestní daný dne 27. května 1852 kromě všech jiných zákonů a nařízení sem náležitých. Druhé až do konce r. 1873 doplněné vydání.* Praha: I. L. Kober, 1878, s. 146-147 a neměnně např. též v LEPÁŘ, M. *Trestní zákon ze dne 27. května 1852, č. 117 ř. z. (Platný ve státě československém). Dodatky: O tisku, spolcích, potravinách, nemocech a j. Dle změn a rozhodnutí až včetně do října 1919. Šesté vydání nově upravené.* Praha : Tiskem a nákladem knihtiskárny dr. Ed. Grégra a syna, 1919, s. 166-167.

může pouze člověk, který je předurčen pro zločineckou dráhu, to samé mělo poté platit i pro toho pachatele, který zlehčoval právní pojmy o vlastnictví, neboť takový člověk měl být více nakloněn k případné krádeži, loupeži a podvodu. Bližší specifikace schvalování činů nezákonných se ovšem v předmětné publikaci nevyskytuje, otázkou této lakoničnosti může být fakt, že zevrubnější vysvětlení dané skutkové podstaty nebylo z důvodu nižší četnosti spáchání vůbec zapotřebí.¹

Pokusíme-li se vypátrat, jak často byla skutková podstata předmětného trestného činu naplňována, lépe řečeno, jaká byla četnost porušení tohoto ustanovení, je nezbytné využít dobových primárních i sekundárních pramenů, které mohou nabídnout relevantní statistické údaje.

František Joklík² ve svém Katechismu rakouského práva trestního (hmotného) uvádí, že statisticky se mělo tohoto činu v roce 1907 dopustit okolo 50–140 osob, přičemž počet odsouzců měl mít stoupající tendence, ovšem do statistiky zahrnul výše jmenovaný i ust. § 302, což odhadnutí celkového počtu odsouzených právě za ust. § 305 značně zneurčituje.³

Dle dobové trestní statistiky bylo v mezidobí let 1913–1918 za tento přečin odsouzeno celkem 327 pachatelů, přičemž nikdo nebyl odsouzen na více než 6 měsíců vězení.⁴

V rozmezí let 1919–1922 pak bylo odsouzeno celkem 281 pachatelů a obdobně jako v předcházejících letech si nikdo neodpykal trest delší než 6 měsíců vězení.⁵ Již po vydání trestního zákona z roku 1852 se začaly vytvářet práce na novém trestním zákoně.⁶

Osnova nového zákona trestního z roku 1867 měla uvést trestný čin schvalování trestních skutků v ust. § 148, tento přečin se rovnal zcela podobnému přečinu obsaženému v § 305 pos. tr. zák. s tím rozdílem, že schvalování nemravných skutků nemělo být na dále přečinem.⁷

V osnově trestního zákona z roku 1891 měl být trestný čin schvalování deliktů zakotven v rámci ustanovení § 113. Původní návrh měl znít tak, že by se trestalo schvalování trestných činů, poté přišla změna, a to ta, že mělo být trestné toliko schvalování

1 WINTÍŘ, J. *Prostonárodní vysvětlení trestního zákona Rakouského od dne 27. měsíce května 1852*. V Praze : Knihkupectví I. L. Kober, 1861, 185-186.

2 Dr. František Joklík, c.k. soudní adjunkt v Bílsku, dobově známý pro vydávání naučných katechismů napříč právními obory.

3 JOKLÍK, F. *Katechismus rakouského práva trestního (hmotného)*. Praha : Hejda & Tuček, 1904, s. 121.

4 *Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska v letech 1913-1918*. Praha : Státní úřad statistický, 1923, s. 20-21.

5 *Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska v letech 1919-1922*. Praha : Státní úřad statistický, 1925, s. 18-19.

6 K tomu blíže např.: PRUŠÁK, J. *Přípravná osnova nového trestního zákoníku*. Česká revue měsíčník Národní strany svobodomyšlné, věnovaný veřejným otázkám. Praha : Edvard Beaufort, 1909, roč. 3 č. 8 s. 452: „Vůdčí kruhy v Rakousku nespouštěly reformu hmotného práva trestního nikdy ze zřetele, ... Již roku 1867 předložena byla poslancecké sněmovně první osnova nového trestního zákoníku, Hyem zpracovaná; roku 1874 následovala osnova Glaserova, roku 1881 osnova Pražákova, roku 1889, první, roku 1891 druhá osnova Schönbornova.“

7 Osnova nového zákona trestního. In: *Právník*, roč. VI., Praha: Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1867, s. 707.

činů, které by dle osnovy byly označeny za zločiny či přečiny a poslední verze ve vývoji dané skutkové podstaty měla znít tak, že by se trestalo pouze schvalování trestných činů, které by dalo podnět k dopouštění se podobných trestných činů. Říšský poslanec dr. Josef Herold v poslanecké sněmovně rady říšské dne 4. dubna 1895 prohlásil, že příčinou složitosti formulování této skutkové podstaty byl jednak samotný pojem schvalování a jednak i politický obsah daného trestního jednání. Ve své řeči též tvrdil, že schvalování trestného činu se nebude dít u rvaček v hostinci, respektive tam nebude stíháno, ale bude se používat ve veřejném životě u deliktů politických. Tento poslanec chtěl tedy politické přečiny z daného ustanovení vyjmout. Ve své řeči upozorňoval např. na zakázání děl K. H. Borovského, která byla ale dříve povolena.⁸

Po recepcním zákoně se dané ustanovení změnilo toliko v tom smyslu, že namísto „ze věch korunních zemí císařství“ je uvedeno z celé Československé republiky.⁹

Při přijetí v politických kruzích velmi diskutovaného zákona č. 50/1923 Sb. zákona na ochranu republiky, který měl ochránit vzniknuvší Československou republiku proti krajní levici, pravici i monarchistům a jehož přijetí ponejvíc katalyzoval atentát spáchaný na Dr. Aloise Rašína,¹⁰ bylo schvalování trestných činů ukotveno v ust. § 16. Základní skutkovou podstatu tohoto trestného činu dle odst. 1 naplnil ten, kdo veřejně vychvaloval nebo výslovně schvaloval zločin či přečin nebo jinak s ním projevoval souhlas. Dále se ho dopustil ten, který by pro takový čin veřejně pachatele vychvaloval nebo oslavoval. Zároveň tento čin spáchal ten, kdo, aniž by se s pachatelem předem dohodl, ho jakkoliv odměnil za účelem projevení souhlasu se spácháním takového činu, poskytl by mu náhradu za peněžitý trest nebo plat uložený rozsudkem trestního soudu nebo by veřejně pořádal sbírku. Za shora uvedená jednání byl stanoven trest vězení s dolní sazbou osm dnů a horní jeden rok.

Daného jednání se dopustil i ten, kdo by vychvaloval zločin spáchaný cizím státním příslušníkem. Samotný pojem schvalování měl spočívat v tom, že pachatel popíral nedovolenost zločinů nebo přečinů projevy, které směřovaly ke zviklání jiných osob stran jejich právních a mravních názorů. Vychvalováním se poté rozuměla činnost, kterou se prohlašoval nějaký skutek za chvalitebný, záslužný či hodný následování. I samotné přečtení projevu, které by vychvalovalo trestný čin, mělo vést ke spolupachatelství, nebylo při tom rozhodné, zdali čtenář vyslovil i své vlastní mínění.

Vychvalování zločinu se mohlo vztahovat ještě na zločin, který nebyl spáchán. V odst. 2 ust. § 16 se stanovilo, že pokud by šlo o zločiny uvedené v ustanoveních § 1, § 2, § 7 nebo

8 Autor neznámý. Řeč posl. Dra. Josefa Herolda. *Národní listy*, 1895, roč. 35, č. 100, s. 1-2.

9 KALLAB, J. – HERRNRITT, V. *Trestní zákony Československé. Trestní zákony Československé platné v Čechách na Moravě a ve Slezsku*. Praha : nákladem „Československého Kompassu“, tiskařské a vydavatelské akc. spol., 1923, s. 207.

10 K zákonu na ochranu republiky lze z dobových pramenů dále doporučit ČERNÝ, J. *Zákon na ochranu republiky. 2 přepracované a rozmnožené vydání*. Praha : Svaz Československých soudců 1935, 164 s. nebo ŠLAPÁK, F. *Zákon ze dne 19. března 1923, č. 50 Sbírky zák. a nař. na ochranu republiky*. Praha : Sdružení justičních důstojníků v ČSR, 1937 či DRLÍK, F. *Zákon na ochranu republiky s vysvětlivkami a příklady*. Praha : Melantrich, 1937. Další, zejména novější monografie uvádí v poz. č. 2 PEHR, M. *Zákon na ochranu republiky a doprovodné zákony v meziválečné éře*. In *Časopis Národního muzea. Řada historická* 2015, roč. 184 č. 3-4, s. 31-60.

§ 8, trestal se pachatel žalářem s dolní hranicí trestní sazby šest měsíců a horní tři let. Dle odst. 3 téhož ustanovení bylo zakotveno, že kdo ve lhůtě do jednoho roku po spáchání zločinu uvedeného v ust. § 7 nebo § 8 zákona na ochranu republiky by v rámci tiskopisu nebo rozšířeného spisu uveřejnil, veřejně předvedl, vystavoval nebo rozšiřoval obraz pachatele, měl být potrestán za přestupek peněžitým trestem v rozmezí od 50 Kč do 10.000 Kč či alternativně vězením v rozmezí od tří dnů do jednoho měsíce. Dané jednání ovšem nebylo trestné, pokud se tak stalo za vědeckým účelem nebo na výslovnou žádost úřadu za účelem trestního řízení.¹¹ Miříčka¹² k tomuto uvádí, že důvodem bodu je, aby se v osobách mladistvých neprobudil zájem herostratovský, tedy, aby se nechtěli negativně proslavit jako zobrazený pachatel.¹³ Milota¹⁴ k ustanovení § 16 zákona na ochranu republiky doplnil, že je v tomto ustanovení obsažena dvojí skutková podstata, jednak vlastní schvalování trestných činů v odst. č. 1, 2 a 4 a jednak skutková podstata rozšiřování obrazu pachatele, který by spáchal útok na ústavního činitele nebo je tělesně poškodil. Skutková podstata schvalování trestných činů se poté ještě rozlišovala na samotné schvalování trestného činu dle odst. 1, vychvalování pachatele dle odst. 2 a odměňování a odškodňování pachatele dle odst. 3.¹⁵ Lepšík¹⁶ k uváděnému ustanovení doplňuje, že vychvalování přestupků není penalizováno, respektive na ně nemůže dopadat skutková podstata schvalování trestných činů, neboť za jednání zakázaná zákonem se považovaly toliko zločiny a přestupky.¹⁷

V přípravné osnově trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového, která byla vydána v roce 1926 se počítalo se zakotvením skutkové podstaty schvalování trestného činu v rámci ustanovení § 214. Dle odst. 1 daného ustanovení naplnil skutkovou podstatu ten pachatel, který veřejně vychvaloval nebo výslovně schvaloval zločin nebo přečin či by jinak s ním projevoval souhlas. Dále se tohoto činu dopustil ten, kdo by pro takový čin veřejně pachatele vychvaloval nebo oslavoval. Stejný čin měl spáchat i ten, kdo by předem, ačkoliv se s pachatelem nedohodl, ho odměnil jakýmkoli způsobem za takový čin nebo s úmyslem projevení souhlasu s takovýmto činem, by mu poskytl náhradu za trest nebo plat, který mu byl uložený rozsudkem trestního soudu nebo s takovým úmyslem veřejně sbíral na takový trest nebo takovou náhradu. Za všechna výše uvedená jednání mohl být pachatel potrestán vězením s dolní sazbou čtrnácti dnů a horní sazbou šest měsíců nebo žalářem v rozmezí jednoho měsíce až jednoho roku. Zostření trestu nastoupilo dle odst. 2 téhož ustanovení

11 KALLAB, J. – HERRNRITT, V. *Trestní zákony československé platné v Čechách a v zemi Moravskoslezské. Třetí přepracované a značně rozmnožené vydání.* Praha : Nákladem „Československého Kompassu“, tiskařské a vydavatelské akc. spol., 1933, s. 552-555.

12 August Miříčka byl profesorem trestního práva a trestního řízení na PrF UK a významnou osobností trestního práva první pol. 20. stol.

13 MIŘIČKA, A. *Trestní právo hmotné.* Praha : Spolek československých právníků „Všehrd“, 1931, s. 31-32.

14 Albert Milota profesor trestního práva působící na Slovensku, vědecky činný v období první republiky.

15 MILOTA, A. *Zákon na ochranu republiky.* Kroměříž : nakladatelství J. Gusek, 1923, s. 68.

16 Josef Lepšík právník známý zejména v kontextu zákona na ochranu republiky.

17 LEPSÍK, J. *Zákon na ochranu republiky s důvodovou zprávou. Připojen zákon o státním soudě.* Praha : Fr. Borový v Praze, 1923, s. 80.

v případě, jednalo-li se o činy uvedené v ust. § 210 odst. 3. osnovy (např. úklady o republiku, vyzvědačství, přeběhlictví, maření branné povinnosti, zabití ústavního činitele aj.), tehdy měla být uzákoněna dolní trestní sazba čtrnáct dnů a horní tři roky v případě vězení, u žaláře pak bylo stanoveno rozmezí od jednoho měsíce do tří let.¹⁸

Dle odůvodnění shora uvedené osnovy mělo být dané ustanovení zakotveno kvůli tomu, že schvalování trestných činů ohrožovalo veřejný řád a posilovalo zločinné tendence jak v jednotlivci, tak i v širší veřejnosti. Vzhledem k ust. § 16 zákona na ochranu republiky se i daná osnova přidržela stylizace tohoto ustanovení. Zajímavostí jistě bylo, že skutkovou podstatu mohl naplnit pachatel též tím, že by zaplatil za někoho trest peněžítý přímo u soudu.

V závěru odůvodnění osnovy bylo uvedeno, že schvalování trestných činů bylo nutné považovat za opatrnou formu podněcování lidu, tedy méně společensky nebezpečnou, než tomu mělo být např. u podněcování lidu ke spáchání trestných činů, s přihlédnutím k těmto okolnostem byla tedy v rámci osnovy navrhována nižší trestní sazba než u citovaného trestného činu.¹⁹

V osnově trestního zákona z roku 1937 mělo dojít k zakotvení skutkové podstaty schvalování trestných činů v ustanovení § 210, které se mělo dočkat oproti předchozímu návrhu osnovy lehkému rozšíření kriminalizace daného skutku.

Dle odst. 1 měl být pachatel potrestán vězením nebo tuhým vězením s dolní hranicí trestní sazby osm dnů a horní jednoho roku, pokud by v tiskovině, rozšiřovaném spise, ve shromáždění či před zástupcem a) vychvaloval či výslovně schvaloval přečin nebo s ním jinak projevoval souhlas, b) vychvaloval nebo oslavoval pachatele pro jeho zločin či pro jeho přečin. Stejným trestem měl být dle odst. 2 téhož ustanovení potrestán ten pachatel, který ač by se s pachatelem předem nedohodl, odměnil by ho jakýmkoliv způsobem za spáchaný zločin či přečin nebo v úmyslu, aby s daným činem projevil souhlas, poskytl by mu náhradu za trest nebo plnění, které by mu bylo uloženo rozsudkem trestního soudu nebo by takovou náhradu sbíral. Zostření mělo nastat dle odst. 3 pokud by byl schvalován zločin nebo přečin uvedený v ust. § 209 odst. 2 (vražda ústavního činitele, hlavy nebo zástupce cizího státu, aj.), tehdy byl pro pachatele "přichystán" žalář s horní trestní sazbou do tří let. Odst. 4 tohoto ustanovení, měl hovořit o tom, že odst. 1 a 2 nelze použít, pokud by se schvalování týkalo přečinu, které měl být stíhán soukromou²⁰ žalobou.²¹

Odůvodnění osnovy hovořilo o tom, že ustanovení bylo převzato ze zákona na ochranu republiky, konkrétně tedy ust. § 16 č. 1, 2 a 4. První odstavec byl přijat bez věcné změny, alternativně byl přidán trest tuhého vězení. V odst. 2 mělo být zakotveno, že odměňování a poskytování náhrady je trestné jakýmkoliv způsobem.

18 *Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového. I. Osnovy.* Praha : Ministerstvo spravedlnosti, 1926, s. 57.

19 *Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového. II. Odůvodnění osnov.* Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1926, s. 118.

20 K soukromé žalobě více např.: OPAT, P. Soukromý žalobce v trestním řízení se zaměřením na trestní řád z roku 1873. In Jaromír Tauchen (ed). *VIII. česko-slovenské právněhistorické setkání doktorandů a postdoktorandů: Sborník z konference.* Brno: Masarykova univerzita, 2020. s. 236-248. ISBN 978-80-210-9721-6.

21 *Osnova zákona, kterým se vydává trestní zákon.* Praha : Státní tiskárna, 1937, s. 80.

Osnova měla upustit od požadavku, aby sbírky byly činěny veřejně, neboť stejně nebezpečné bylo i pořádání sbírek podomní způsobem. I v tomto případě hovořila osnova ve svém zdůvodnění, že schvalování trestného činu má do jisté míry stejné účinky, jako je tomu u podněcování k trestnému činu, neboť i schvalování mělo povzbuzovat jiné k následování.²²

Tiskoviny

Neboť v rámci tohoto článku je proveden archivní výzkum vztahující se k ust. § 16 zákona na ochranu republiky, ve smyslu nastolení určité „textační“ rovnováhy se jeví jako vhodné zmínit některé dobové tiskoviny z období monarchie, které uvedly ty případy, kdy byla naplněna skutková podstata ust. § 305 trestního zákona z roku 1852.

Spáchání trestného činu schvalování trestných činů je často reakcí na vnější podnět. V časopise *Rovnost* v sekci Soudní síň byl napsán varovný článek, který upozorňoval čtenáře, aby si dávali pozor na provokatéry. Jistý bilovický zahradník Meluzín se neustále ptal jistého Františka Pochopa, aby se vyjádřil k momentálním poměrům, ten ovšem měl odpověď pouze, že o těchto věcech nechce mluvit a odešel, načež jmenovaný Meluzín učinil trestní oznámení na F. Pochopa pro zločin velezrady. Obviněný byl držen ve vazbě 5 týdnů, a poté na něj byla podána obžaloba pro přečin schvalování nezákonných činů dle ust. § 305 trestního zákona. V hlavním líčení prokázal svoji nevinu. Daná tiskovina na závěr varuje, aby se čtenáři vyhýbali provokatérům a dávali pozor na všechno, co říkají.²³

Dne 29. července 1896 se před čtyřčlenným soudem konalo tajné řízení stran námitek proti konfiskaci Zlaté Prahy, v básni, která byla v citované tiskovině uveřejněna, se hovořilo o K. H. Borovském jako o mučedníku. Substitut v rámci hlavního líčení p. rada Vyšín uvedl, že ust. § 305 tr. Zákona nevyžadoval, aby byl určitý trestný čin vychvalován, neboť pouhé generalizování trestných činů se dalo podřadit pod toto ustanovení. Schvalování bylo shledáno v té části básně, kde se hovořilo, že je lidstvu prospěšno žalářování (tedy věznění). V této větě mělo být již samotné schvalování obsaženo, neboť žalář byl ustanoven toliko na činy nezákonné. Soud námítky zamítl a ve svých důvodech uvedl, že nabytí přesvědčení o tom, že báseň skutečně vybízí k nezákonným činům, přičemž zejména zdůraznil část: „jen stále v před tam, kde děs žalářů náš zápal neshladí.“

V daném případě se mluvilo o tom, že se něco stane, za co zákon ustanovuje trest žaláře a odstavec: „*zdrtí trůn tyranů svých*“, měl soud pokládat za jakési vybízení k trestným činům.²⁴ Ustanovení § 305 bylo před účinností zákona na ochranu republiky velmi často využíváno v souvislosti se schvalováním atentátu na dra Rašína, ne jinak tomu bylo samozřejmě i posléze v kontextu účinnosti nové trestní úpravy. V tiskovině *Čas* bylo napsáno, že jistý mlynářský pomocník Ed. Kaucký z Vysočan prohlásil dne 5. ledna 1923 v ulici Na Příkopech před několika lidmi. „*Měl mu jich dát pět nebo deset*“. Důvodem mělo být, že pachatel byl delší dobu bez zaměstnání a věděl, že dr. Rašín chce

22 Ibid. s. 325.

23 Autor neznámý. *Rovnost - list sociálních demokratů českých*. Brno : J. Opletal, 1914, roč. 30, s. 4.

24 Autor neznámý. *Ze soudní síně*. In *Národní listy*, 1896 roč. 36, s. 5.

snížit platy dělníků a úředníků, pachatel se též doznal, že je ve straně komunistické. Obžalovaný byl odsouzen na 6 týdnů do vězení.²⁵

Přestože se nakonec zjistilo, že spolek Omladina neexistoval, bylo líčení s tímto protistátním uskupením pravidelně na předních stránkách dobových plátků. Dne 29. října 1895 se konalo tajné hlavní přelíčení s jistým Eduardem Rudolfem, který byl sám v procesu tzv. Omladiny odsouzen na dvě léta pro zločiny rušení veřejného pokoje, zpronevření a tajného spolčování, načež byl později amnestován. Dne 8. září 1895 měl provolat na národopisné výstavě: „*At' žije uvězněná Omladina*“, obžalovaný byl nakonec odsouzen na 6 týdnů do vězení.²⁶

Případy krajní levice začaly být v trestněprávní rovině řešeny zejména až v období první republiky, nicméně zjišťujeme, že u c. k. krajského soudu v Jičíně se dne 1. října 1894 konalo dvojí přelíčení pro přečin dle ust. § 305 trestního zákona. Jistý Al. Hajn byl žalován proto, že ve své přednášce O vývoji socialismu pronesl věty: „*Kapitál podkopává vážnost pro vrchnost a vlastnictví jest příčinou zločinů*“, čímž naplnil skutkovou podstatu § 305 tr. zákona, neboť měl zlehčovat právní pojmy o vlastnictví, za to měl být odsouzen na jeden měsíc do vězení. Druhé přelíčení se týkalo výroku p. Jand'ourka a Sýkory, kteří v Politickém klubu lomnickém pronesli stran Rašína a Sokola v procesu s Omladinou slova: „*trpitélé a činnost žalářem přerušené*“. Byť jmenovaní nebyli v daném procesu odsouzeni, byli Jand'ourek a Sýkora odsouzeni k peněžité pokutě 50 zl.²⁷

Judikatura

Schvalování trestných činů se nemuselo projevovat nějakým okázalým způsobem, jak je mimo jiné uvedeno v právní větě Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 14. března. V rozhodnutí je uvedeno, že obžalovaný ve střízlivém stavu před čtyřmi osobami u holiče pronesl slova: „*Že Dr. Rašínovi patří, že to Šoupal dobře udělal, že kdyby Dr. Rašín přišel do Náchoda, že by byl obžalovaný první, který by mu vrazil kudlu do krku (kejhák)*“. V tomto případě nebylo podstatné, že dotyčný měl být svým charakterem mluvka a žvanil, rozhodné bylo, že k pronesení výroku došlo v příčetném stavu a obžalovaný si byl vědom smyslu a dosahu možného účinku na přítomné osazenstvo.²⁸

I v rozsudku Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 27. dubna 1923 se dovíme o naplnění skutkové podstaty přečinu dle ust. § 305 trestního zákona z roku 1852, kdy obžalovaný před více lidmi (cca 30 až 40 lidí) předčítal shromážděným zvláštní vydání novin a k tomuto pronesl v dané době často penalizované výroky na adresu atentátu, který byl spáchán na Dr. Rašínovi: „*Dr. Rašín měl dostat pět ran a ne jednu*“.²⁹

25 Autor neznámý. Schvaloval atentát. In *Čas*, 1923, roč. 33, č. 19, s. 7.

26 Autor neznámý. Bývalý Omladinovec před soudem. In *Národní politika*, roč. 13, č. 299, s. 2.

27 Autor neznámý. Ze soudní síně. Dvojí přelíčení pro přečin dle § 305. tr. zák. In *Národní listy*, roč. 34 č., 273, s. 3.

28 Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 14. března 1924 Sp. Zn./Čj.: Kr I 311/23.

29 Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 27. 4. 1923 Sp. Zn./Čj.: Kr I 155/23.

Je velmi důležité připomenout, že schvalování trestných činů se neděje pouze verbálním projevem, jak judikovalo rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 27. dubna 1923, kdy v době demonstrací v Jihlavě, padly za obětí někteří zúčastnění, přišel pachatel k mrtvému vojákovvi a začal míchat holí v kaluži krve, která ho obklopovala, k tomu se smál a vyplivl, soud správně posoudil, že byla naplněna skutková podstata ust. § 305 tr. Zákona, byť čin nebyl projevem verbálně, ale konkludentně.³⁰

O četnosti výskytu rčení na adresu zavražděného tehdejšího ministra financí svědčí i další rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 16. září 1925, kdy bylo v rámci odůvodnění uvedeno, že pachatel se dopustil schvalování trestného činu, a to veřejně, když v kasárnách, za přítomnosti 60 dalších osob pronesl v souvislosti s atentátem na Dr. Rašína “...konečně se našel dobrý člověk, který Rašína odstřelil...”³¹

Nezřídka se stává, že pachatel chce glorifikovat nějaký trestný čin, ale jsa si vědom, že by mohlo dané jednání naplnit skutkovou podstatu trestného činu pokusí se dané schvalování neprojevit na přímo, respektive výslovně souhlas neprojevív. Ovšem dle rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 4. ledna 1935 bylo v odůvodnění uvedeno, že zákon nežadává výslovné projevení souhlasu s trestným činem, postačuje, pokud z obsahu projevu a logického uvažování může nepředpojatý průměrný čtenář takové schvalování dovodit.³²

Jaká ovšem nastala situace, pokud osoba adresovala dopis jiné osobě v rámci soukromé korespondence, načež tento dopis byl zadržen ze strany cenzorních orgánů? Jistá Anna J. byla odsouzena pro přečiny dle § 302 a § 305 tr. z., a to tím, že zaslala uzavřený dopis dne 2. května 1915, který cenzura zadržela a postoupila státnímu zastupitelství. Kasační soud stížnosti v tomto směru vyhověl (vyjma přestupku § 488 tr. z.) a obžalovanou zprostil, za citovaný přestupek jí byla uložena peněžité pokuta ve výši 30 K, nicméně činem schvalování nezákonných činů vina nebyla, neboť z důvodu bylo patrné, že výroky obsažené v dopisy nebyly učiněny veřejně. Dopis sice měl projít cenzurou, ale v dopise nebyly učiněny veřejně. Dopis sice měl projít cenzurou, ale osoba, která jej prohlížela musela dodržovat mlčenlivost, tím nemohl být obsah spisu přednesený veřejně.³³ Analogicky de lege lata můžeme v tomto kontextu nahlédnout do správního řízení, kdy k zachování neveřejného řízení nevádí, pokud ze strany správního orgánu je přítomno vyšší množství osob, např. různí zapsovatelé apod.³⁴

30 Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 27. 4. 1923 Sp. Zn./Čj.: Kr I 155/23.

31 Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 16. 9. 1925 Sp. Zn./Čj.: Zm II 330/25.

32 Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 4. ledna 1935 Sp. Zn./Čj.: Zm I 235/34.

33 Rozhodnutí Nejvyššího soudu jako Kasačního soudu ze dne 3. března 1916, Kr. II 289-16. FISCHER, R. K pojmu veřejnosti dle § 303, 305 tr. z. In *Právník*, roč. LV., Praha : Právnícká Jednota v Praze, 1916, s. 429-431.

34 Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 10. 2019, čj. 2 As 429/2018-25.

Archivní výzkum

Krčmy, hostince a jiná restaurační zařízení byla odnepaměti místem, kde se probírala politika, události a různá životní témata, nezřídka se poté stávalo, že některý řečník posílen dávkou alkoholu si pustil tzv. „pusu na špacír“, což mohlo vést k trestnému jednání. Jedním z exemplárních příkladů je níže uvedený rozsudek Krajského soudu trestního v Praze.

Krajský soud trestní v Praze uznal po hlavním líčení dne 12. června 1929 Rudolfa Hory vinným přečinem urážky prezidenta dle § 11 č. 2 zákona na ochranu republiky a odsoudil jej do vězení v trvání čtrnáct dní (zostřeno 2 posty) a Čenka Zacha vinným z přečinu schvalování trestného činu dle ust. § 16 č. 1 zákona na ochranu republiky a odsoudil jej do vězení v trvání osm dní (zostřeno jedním postem), přičemž výkon trestu u tohoto obžalovaného byl odložen se zkušební dobou 2 let.

Obžalovaní měli spolu sedět v hostinci u Kupců v Praze II. a mluvili o politice, během jejich rozhovoru prohlásil Rudolf Hora: „*My máme pěkného prezidenta, žida, u kterého si může živnost každý koupit za pětník.*“ Tamější číšník jej měl napomenout, obžalovaný však výrok opakoval a při tom Čeněk Zach měl prohlásit: „*Ty máš pravdu, drž hubu, vždyť jsou to volové oni tomu nerozumějí.*“ Číšník posléze zavolal na obžalované policistu. V inkriminovanou dobu sedělo ve výčepu přibližně 8 až 9 lidí, výrok byl pronesen dostatečně hlasitě, aby jej každý slyšel. Obžalovaní vinu popírali, Rudolf Hora se hájil, že byl úplně opilý a nic si nepamatuje, co říkal. Obžalovaný Zach se hájil, že Hora kriminalizovaný výrok neřekl, pouze se přel s hostinským, a tak mu měl říct: „*Nežvaň! co zase žvaníš.*“

Soud shledal ve výroku R. Hory urážku prezidenta republiky a ve výroku Č. Zacha skutkovou podstatu schvalování trestního činu, neboť tento schvaloval pronesený výrok R. Hory. Soud po vyslechnutí svědku nenabyl přesvědčení, že by byl obžalovaný Hora tak opilý, že by nevěděl, co koná.

Proti shora uvedenému rozsudku však podal státní zástupce dne 2. července 1929 odvolání a tvrdil, že soud přehlédl, že činem bylo vzbuzeno veřejné pohoršení, ovšem k započtení této přitěžující okolnosti nedošlo. St. zastupitelství tedy mělo za to, že trest je příliš nízký, a též nedošlo k uložení peněžitého trestu. Pouhá zachovalost Čenka Zacha pro přiznání podmíněného odsouzení nemohla stačit. Ke konci tedy státní zastupitelství navrholo, aby vrchní soud odvolání vyhověl, rozsudek v odpor vzatý změnil v tom smyslu, že oběma obžalovaným uložený trest zvyšuje, dále dává přiměřený trest peněžitý a Čenku Zachovi podmíněný odklad výkonu trestu nepovoluje. Nejvyšší soud jako soud zrušovací dne 9. května 1930 ovšem danému odvolání nevyhověl, výše trestu obžalovaných tak zůstala zachována.³⁵

Dalším místem, kde docházelo k naplňování posuzované skutkové podstaty byla různá veřejná zasedání politických stran, kdy řečníci často překročili své veškeré zábrany a při plamenných projevech tak nezřídka říkali věci, za které byli posléze stíháni.

Dne 29. dubna 1927 tak podalo Státní zastupitelství v Praze žalobu na jistého Josefa Bauera, neboť se měl dopustit přečinu schvalování trestných činů dle ust. § 16 č. 1 zákona na ochranu republiky.

35 Trestní spis Zach Čeněk, Hora Rudolf, SOA Praha, KST Praha, č. 6694, sig: Tk VII 12416.

Důvodem bylo, že dne 23. ledna 1927 se konala v sále Grand hotelu v Řevnicích veřejná komunistická schůze lidu, v rámci níž měl být jmenovaný zvolen předsedou. Na uvedené schůzi přečetl obviněný nahlas protest, který hájil práva a zájmy pracujících tříd a protestoval proti stíhání některých tehdejších, níže uvedených, poslanců.

Ve znění této přečtené rozuluce spatřovalo státní zastupitelství skutkovou podstatu dle ust. § 16 zákona na ochranu republiky, neboť jí byly zřejmě veřejně vychvalovány zločiny čtyř komunistických a jednoho národně sociálního poslance (Harus, Jílek, Šafranko, Kreibich a Knejzlíkú, neboť ve dnech 18. - 27. ledna 1927 se s nimi konalo u zemského trestního soudu v Praze hlavní líčení.

Jak by byl jmenovaný potrestán se dnes již nedozvíme, neboť se na něj vztahovala amnestie dle rozhodnutí Presidenta republiky ze dne 2. června 1927 a trestní řízení proti němu bylo dne 13. června 1927 zastaveno.³⁶

Kromě schvalování trestných činů v souvislosti s atentátem na Dr. Aloise Rašína nebyly neobvyklé ani výroky směřující k prezidentovi první Československé republiky.

Zemský trestní soud v Praze uznal dne 28. května 1925 obžalovanou Kláru Doudovou, že spáchala zločin schvalování trestných činů dle ust. § 16 č. 2 zákona na ochranu republiky a dále přečin urážky prezidenta republiky dle ust. § 11 téhož zákona a odsoudil jí k trestu žaláře v délce trvání tří měsíců.

Po výslechu svědka Antonína Kratochvíla vzal soud za prokázané, že obžalovaná v kavárně Höferové v Praze 7 v noci na 16. prosince 1923 usedla ke stolu vedle jmenovaného a mezi rozhovorem se vyjádřila následovně: „*Že je vše lumpárna a židovina a toho všeho je vinen náš prezident, ten starý dědek, mně by na tom nezáleželo, já bych se k tomu propůjčila, abych ho oddělala.*“ Tímto výrok schvalovala obžalovaná zločin úmyslného zabití prezidenta veřejně, neboť v místnosti sedělo v daném časem 8 osob, zároveň daným výrokem ublížila prezidentovi na cti. Proti tomuto rozsudku podalo státní zastupitelství dne 18. června 1925 odvolání k vrchnímu zemskému soudu, a to do výše trestu. Dle státního zastupitelství nevzal nalézací soud zřetel na to, že obžalovaná porušila svým činem povinnou úctu k představiteli státu, jako muži nejvyš zasloužilému.

Vrchní zemský soud dne 10. července odvolání vyhověl a rozsudek změnil tak, že trest zvýšil na žalář v trvání čtyř měsíců, a to z důvodu, že výrok byl nadmíru surového rázu.³⁷

Závěr

První zákon, kde bychom mohli najít skutkovou podstatu schvalování trestných činů je trestní zákon z roku 1852, který byl ovšem toliko novelou trestního zákona z roku 1803. Jedním z možných vysvětlení, proč došlo k zavedení této skutkové podstaty mohla být reakce na počátek myšlenek o vlastnictví, kdy např. v roce 1840 filozof a francouzský raně sociální myslitel *Pierre-Joseph Proudhon* vydal knihu s názvem *Co je vlastnictví?*, která přinášela tezi o vlastnictví coby krádeži. V roce 1836 vznikl v Paříži tzv. Svaz spravedlivých a roku 1847 byl Marx s Englesem pověřeni vypracováním Komunistického manifestu. Lze tedy předpokládat, že zákonodárce zamýšlel

36 Trestní spis Bauer Josef, SOA Praha, KST Praha, č. 5341, sig: Tk II 1079.

37 Trestní spis Doudová Klára, SOA Praha, KST Praha, č. 36463, sig: Tk II 3529.

chránit právní pojmy o vlastnictví. Reakcí mohly být i revoluční události roku 1848. Nikdy nezrealizované osnovy trestních zákoníků plánovaly skutkovou podstatu ponechat v její v zásadě původní podobě. V zákoně na ochranu republiky došlo k první výraznější transformaci, neboť skutková podstata se nadále týkala pouze schvalování trestných činů, ochrana ostatních oblastí byla vypuštěna. Se skutkovou podstatou, která byla v uvedeném zákoně zakotvena se počítalo i v dalších osnovách trestních zákonů (též nezrealizovaných), které postupně následovaly v době první republiky. Jak se můžeme přesvědčit, je v dnešní době, skutková podstata schvalování trestných činů mnohem lakoničtější, než-li tomu bylo v průběhu jejího právního vývoje.

Z archivního bádání je patrné, že k naplnění této skutkové podstaty často docházelo kvůli schvalování atentátu na tehdejšího ministra financí Dr. Aloise Rašína, popřípadě zorné pole pachatelů směřovalo vůči tehdejší politické reprezentaci. Vzhledem k těžšímu, ne-li nemožnému přístupu jednotlivce k tehdejším masmédiím (pomineme-li vlastním nákladem vydávané noviny či letáky) a vzhledem k nutnosti spáchání daného činu na veřejnosti byly inkriminované výroky vyřčeny na rušných místech, např. při slavnostních shromážděních, schůzích, jednáních nebo v restauračních zařízeních. Závěrem je zapotřebí uvést, že ani výše trestu v kontextu trestní sazby nedoznala v průběhu právního vývoje předmětného ustanovení výraznějších změn. Pro futuro není příliš pravděpodobné, že by docházelo k výrazným změnám, danou skutkovou podstatu lze tedy hodnotit jako stabilní, což je dále podpořeno i jejím přesahem napříč slovenským a českým právním řádem.

Literatura:

Monografie

- JOKLÍK, František. 1904. *Katechismus rakouského práva trestního (hmotného)*. Praha : Hejda & Tuček, 1904. 300 s.
- PRUŠÁK, Josef. 1909. Přípravná osnova nového trestního zákoníku. In *Česká revue měsíčník Národní strany svobodomyšlné, věnovaný veřejným otázkám*. Praha : Edvard Beaufort, 1909, roč. 3 č. 8 s. 452.
- KALLAB, Jaroslav – HERRNRITT, Vilém. 1923. *Trestní zákony Československé. Trestní zákony Československé platné v Čechách na Moravě a ve Slezsku*. Praha : nákladem “Československého Kompasů”, tiskařské a vydavatelské akc. spol., 1923. 745 s.
- KALLAB, Jaroslav – HERRNRITT, Vilém. 1933. *Trestní zákony československé platné v Čechách a v zemi Moravskoslezské. Třetí přepracované a značně rozmnnožené vydání*. Praha : Nákladem „Československého Kompasů“, tiskařské a vydavatelské akc. spol., 1933. 960 s.
- LEPAŘ, Mojmir. 1919. *Trestní zákon ze dne 27. května 1852, č. 117 ř. z. (Platný ve státě československém). Dodatky: O tisku spolcích, potravinách, nemocech aj. Dle změn a rozhodnutí až včetně do října 1919. Šesté vydání nově upravené*. Praha: Tiskem a nákladem knihtiskárny dr. Ed. Grégra a syna, 1919. 470 s.
- LEPŠÍK, Josef. 1923. *Zákon na ochranu republiky s důvodovou zprávou. Připojen zákon o státním soudě*. Praha : Fr. Borový v Praze, 1923. 176 s.
- MILOTA, Albert. 1923. *Zákon na ochranu republiky*. Kroměříž : nakladatelství J. Gusek, 1923. 148 s.

- MÍŘIČKA, August. 1931. *Trestní právo hmotné*. Praha : Spolek československých právníků „Všehrd“, 1931. 152 s.
- *Obecný zákon trestní daný dne 27. května 1852 kromě všech jiných zákonů a nařízení sem náležitých. Druhé až do konce r. 1873 doplněné vydání*. Praha : I. L. Kober, 1878. 334 s.
- *Osnova zákona, kterým se vydává trestní zákon*. Praha : Státní tiskárna, 1937. 431 s.
- *Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového. I. Osnovy*. Praha : Ministerstvo spravedlnosti, 1926. 94 s.
- *Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového. II. Odůvodnění osnov*. Praha : Ministerstvo spravedlnosti, 1926. 215 s.
- ŠKARDA, Jakub. 1863. *Sbírka zákonů rakouských. Obecný zákon trestní se zákonem o lichvě a řádem tiskovým. Svazek první*. Praha : Nákladem kněhkupectví: I. L. Kober, 1863. 252 s.
- *Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska v letech 1913-1918*. Praha : Státní úřad statistický, 1923. 146 s.
- *Trestní statistika z Čech, Moravy a Slezska v letech 1919-1922*. Praha : Státní úřad statistický, 1925. 209 s.
- WINTÍŘ, J. 1861. *Prostonárodní vysvětlení trestního zákona Rakouského od dne 27. měsíce května 1852*. V Praze : Knihkupectví I. L. Kober, 1861. 287 s.

Periodika:

- Autor neznámý. Bývalý Omladinovec před soudem. In *Národní politika*, roč. 13, č. 299, s. 2
- Autor neznámý. *Rovnost - list sociálních demokratů českých*. Brno : J. Opletal, 1914, roč. 30, s. 4.
- Autor neznámý. Řeč posl. Dra. Josefa Herolda. In *Národní listy*, 1895, roč. 35, č. 100, s. 1-2.
- Autor neznámý. Schvaloval atentát. In *Čas*, 1923, roč. 33, č. 19, s. 7.
- Autor neznámý. Ze soudní síně. Dvojí přelíčení pro přečin dle § 305. tr. zák. In *Národní listy*, roč. 34 č., 273, s. 3.
- Autor neznámý. Ze soudní síně. In *Národní listy*, 1896 roč. 36, s. 5.
- FISCHER, Richard. 1916. K pojmu veřejnosti dle § 303, 305 tr. z. In *Právník*, roč. LV., Praha : Právnická Jednota v Praze, 1916, s. 429-431.

Summary: Criminal Offence Approval in the Period 1852 to 1937 with a Focus on the Development of the Criminal Offence Body.

The article examined the development of the criminal offence of approving of the crime in the Criminal Codes in the Czech lands. In this period, this crime has been of interest to the professional and lay public, as people commit it by writing texts, for example, in Internet discussions. The author decided to investigate the historical context of this topic. In order to discover the first occurrence of the crime in the criminal law, the author used the direct method of historical research and examined the criminal laws of 1768, 1787 and 1803. The first time this crime appeared in the Criminal Code of 1852, then the author used the retrospective method and the method statistical, as he researched this crime in the syllabus of criminal laws and discovered statistical numbers

related to this crime. The post included contemporary commentaries on criminal laws and the opinions of lawyers from the old days. Author used archival research using old newspapers, criminal files and case law. The issue of this crime in the period 1852 to 1937 was comprehensively processed and brings the possibility for other authors to focus on the period 1938 to 2022.

pplk. JUDr. Pavel Opat, LL.M.
Policejní Prezidium ČR
Odbor personální, oddělení právních služeb
Strojnická 935/27
170 89 Praha 7-Holešovice
Česká republika
pavel33701@seznam.cz

Obsah článku podlieha licenci Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (Pavel Opat).